HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

11 decembrie 2025 *

„Trimitere preliminară – Agricultură – Politica agricolă comună – Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 – Program de sprijin în sectorul vitivinicol – Finanțare – Articolul 50 – Contribuția Uniunii Europene – Calcularea ratei maxime a sprijinului – Includerea unui credit fiscal prevăzut de reglementarea națională”

În cauza C-497/24,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale ordinario di Ancona (Tribunalul Judiciar din Ancona, Italia), prin decizia din 27 iunie 2024, primită de Curte la 17 iulie 2024, în procedura

GC, acționând în nume propriu și în calitate de proprietar al exploatației agricole cu același nume,

împotriva

Regione Marche,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul F. Schalin, președinte de cameră, și domnii M. Gavalec (raportor) și Z. Csehi, judecători,

avocat general: doamna T. Ćapeta,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru GC, acționând în nume propriu și în calitate de proprietar al exploatației agricole cu același nume, de S. Cianciullo și M. Spinozzi, avvocati;

– pentru Regione Marche, de L. Di Ianni, avvocata;

– pentru guvernul italian, de S. Fiorentino, în calitate de agent, asistat de I. Fresu, procuratore dello Stato, și L. Vignato, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: italiana.

– pentru Comisia Europeană, de B. Rechena și P. Rossi, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 50 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a pieței produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 671).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între GC, acționând în nume propriu și în calitate de proprietar al exploatației agricole cu același nume, pe de o parte, și Regione Marche (regiunea Marche, Italia), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unei decizii de recuperare a unui ajutor al Uniunii Europene plătit în cadrul programului național de sprijin pentru sectorul vitivinicol.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1308/2013

3 Articolul 39 din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede:

„Prezenta secțiune stabilește normele care reglementează acordarea de fonduri din partea Uniunii către statele membre, precum și utilizarea acestor fonduri de către statele membre prin intermediul unor programe naționale de sprijin întocmite pentru o perioadă de cinci ani («programe de sprijin»), în vederea finanțării măsurilor de sprijin specifice destinate să susțină sectorul vitivinicol.”

4 Articolul 44 din acest regulament, intitulat „Norme generale aplicabile programelor de sprijin”, prevede la alineatele (2) și (3):

„(2) Sprijinul din partea Uniunii se acordă numai pentru cheltuielile eligibile suportate după prezentarea proiectelor de programe de sprijin relevante.

(3) Statele membre nu contribuie la costurile aferente măsurilor finanțate de Uniune în cadrul programelor de sprijin.”

5 Articolul 50 din regulamentul menționat, intitulat „Investiții”, prevede la alineatul (4) litera (b):

„Ratele maxime ale ajutoarelor în ceea ce privește costurile de investiții eligibile care se aplică contribuției Uniunii sunt următoarele:

[…]

(b) 40 % în alte regiuni decât regiunile mai puțin dezvoltate;

[…]”

6 Potrivit articolului 212 din același regulament, intitulat „Plăți naționale legate de programele de sprijin al sectorului vitivinicol”:

„Prin derogare de la articolul 44 alineatul (3), statele membre pot acorda plăți naționale în conformitate cu normele Uniunii privind ajutoarele de stat, pentru măsurile menționate la articolele 45, 49 și 50.

Nivelul maxim al ajutoarelor, astfel cum este stabilit în normele relevante ale Uniunii privind ajutoarele de stat, se aplică finanțării publice globale, care include atât fonduri din partea Uniunii, cât și fonduri naționale.”

Regulamentul (UE) 2021/2117

7 Articolul 1 punctul 8 litera (e) din Regulamentul (UE) 2021/2117 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 de instituire a unei organizări comune a pieței produselor agricole, a Regulamentului (UE) nr. 1151/2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare, a Regulamentului (UE) nr. 251/2014 privind definirea, descrierea, prezentarea, etichetarea și protejarea indicațiilor geografice ale produselor vitivinicole aromatizate și a Regulamentului (UE) nr. 228/2013 privind măsurile specifice din domeniul agriculturii în favoarea regiunilor ultraperiferice ale Uniunii (JO 2021, L 435, p. 262) prevede eliminarea articolelor 29-60 din Regulamentul nr. 1308/2013.

8 Potrivit articolului 6 al patrulea paragraf din Regulamentul 2021/2117, acest articol 1 punctul 8 litera (e) se aplică de la 1 ianuarie 2023.

9 Articolul 5 alineatul (7) litera (a) din Regulamentul 2021/2117 prevede:

„Programele de sprijin în sectorul vitivinicol menționate la articolul 40 din Regulamentul [nr. 1308/2013] se aplică în continuare până la 15 octombrie 2023. Articolele 39-54 din Regulamentul [nr. 1308/2013] se aplică în continuare după 31 decembrie 2022 în ceea ce privește:

(a) cheltuielile suportate și plățile efectuate pentru operațiuni implementate în temeiul regulamentului respectiv înainte de 16 octombrie 2023 în cadrul schemei de ajutor menționate la articolele 39-52 din regulamentul respectiv”.

Dreptul italian

10 Articolul 1 alineatele 185-197 din legge n.160 – Bilancio di previsione dello Stato per l’anno finanziario 2020 e bilancio pluriennale per il triennio 2020-2022 (Legea nr. 160 privind bugetul de stat estimativ pentru exercițiul financiar 2020 și bugetul multianual pentru perioada de trei ani 2020-2022) din 27 decembrie 2019 (GURI nr. 304 din 30 decembrie 2019) (denumită în continuare „Legea finanțelor pentru anul 2020”) prevede un credit fiscal pentru întreprinderile care investesc în bunuri de capital materiale și imateriale care servesc la transformarea tehnologică și digitală a proceselor de producție.

11 Articolul 1 alineatul 192 din această lege prevede:

„Creditul fiscal nu contribuie la formarea venitului și nici la baza impozabilă a impozitului regional pe activitățile productive și nu este relevant pentru raportul prevăzut la articolul 61 și la articolul 109 alineatul (5) din [testo unico di cui al decreto del Presidente della Repubblica 22 dicembre 1986, n. 917 (Textul unic prevăzut de Decretul Președintelui Republicii nr. 917 din 22 decembrie 1986)]. Creditul fiscal poate fi cumulat cu alte avantaje privind aceleași costuri, cu condiția ca acest cumul – ținând seama și de faptul că creditul menționat nu contribuie la formarea venitului și nici la baza impozabilă a impozitului regional pe activitățile de producție menționat în teza precedentă – să nu conducă la depășirea costului suportat.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

12 Printr-un decret din 14 octombrie 2020, regiunea Marche a aprobat o cerere de proiecte regională pentru punerea în aplicare a măsurii „Investiții”, prevăzută la articolul 50 din Regulamentul nr. 1308/2013 pentru anul de comercializare 2020/2021, măsură care face parte din programul de sprijin în sectorul vitivinicol.

13 La 30 noiembrie 2020, întreprinderea viticolă GC a introdus o cerere de ajutor pentru un proiect cu o valoare totală estimată la 392 662,59 euro. Acest proiect prevedea intervenții menite, pe de o parte, să asigure un nivel ridicat de eficiență energetică și, pe de altă parte, să consolideze inovarea și calitatea produsului. Aceste intervenții constau în achiziționarea de noi cuve izolate pentru a permite o gestionare domotică și la distanță a diferitelor etape ale vinificării.

14 La 27 mai 2021, regiunea Marche a aprobat clasarea cererilor eligibile pentru acest program de sprijin, plasând cererea GC pe poziția a doua, ceea ce a determinat-o să aprobe acordarea unui ajutor în cuantum de 157 065,04 euro în favoarea acesteia. La 13 septembrie 2021, 80 % din acest cuantum, și anume 125 652,03 euro, a fost plătită în avans către GC, restul de 20 % trebuind să fie plătit la data finalizării proiectului, care trebuia să aibă loc la 15 iulie 2022.

15 În cursul punerii în aplicare a proiectului, GC a prezentat o cerere de modificare care includea o ajustare a cuantumului cheltuielilor totale, care a fost recalculat la 392 044,85 euro, astfel încât cuantumul ajutorului a fost reevaluat la 156 817,94 euro, ceea ce a fost aprobat de regiunea Marche la 1 iulie 2022.

16 În urma finalizării proiectului, GC a prezentat o cerere de plată a soldului restant datorat pentru cheltuielile declarate ca fiind efectuate, care se ridicau la o sumă totală de 389 256,21 euro, și anume o sumă inferioară celei aprobate la 1 iulie 2022. Astfel, GC stabilea cuantumul total al ajutorului solicitat la 155 702,48 euro, astfel încât soldul restant datorat se ridica la 30 050,45 euro.

17 În urma controalelor efectuate de Struttura Decentrata Agricoltura di Ascoli Piceno e Fermo (Administrația Descentralizată a Ajutoarelor Agricole din Ascoli Piceno și Fermo, Italia), cererea de plată a soldului a fost considerată parțial admisibilă. Astfel, această administrație a constatat printre altele că investițiile finanțate în cadrul proiectului beneficiaseră de un credit fiscal, în sensul articolului 1 alineatul 192 din Legea finanțelor pentru anul 2020 (denumit în continuare „creditul fiscal”). Astfel, perceperea cumulată a ajutorului de la bugetul Uniunii și a creditului fiscal depășea rata maximă a ajutorului eligibil prevăzută la articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, și anume 40 % din costul investiției lui GC. În consecință, administrația menționată a considerat că excedentul perceput de aceasta în raport cu cuantumul maxim autorizat nu era datorat și trebuia recuperat.

18 La 21 decembrie 2022, regiunea Marche a informat GC că a deschis o procedură de revocare parțială a ajutorului acordat și a dispus recuperarea parțială a avansului plătit în cuantum de 92 185,82 euro. Prin decizia din 27 ianuarie 2023, ea a solicitat printre altele rambursarea acestei sume.

19 La 1 martie 2023, GC a rambursat suma care îi era solicitată, rezervându-și în același timp dreptul de a contesta pe cale judiciară deciziile de revocare parțială a ajutorului, precum și de recuperare.

20 GC a sesizat Tribunale ordinario di Ancona (Tribunalul Judiciar din Ancona, Italia), care este instanța de trimitere. GC a susținut în esență că creditul fiscal putea fi cumulat în mod liber cu alte avantaje menite să acopere aceleași costuri precum cele la care se referă acest credit și, prin urmare, și cu măsura de ajutor vizată în cererea de proiecte regională în sectorul vitivinicol, cu singura condiție ca totalul avantajelor cumulate să nu depășească 100 % din costul suportat. În calitate de măsură generală aplicabilă tuturor întreprinderilor și care nu constituie ajutor de stat, creditul fiscal nu ar trebui luat în considerare pentru a aprecia dacă rata maximă a ajutorului prevăzută la articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, și anume 40 %, era depășită.

21 Dimpotrivă, regiunea Marche este de părere că creditul fiscal și ajutorul din partea Uniunii trebuie cumulate în limita acestei rate maxime a ajutorului. Avizul Direcției Generale Agricultură și Dezvoltare Rurală a Comisiei Europene exprimat în nota Ares (2020) 6839797 din 17 noiembrie 2020 ar confirma de altfel această interpretare.

22 În acest context, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă este necesar să se cumuleze creditul fiscal și ajutorul din partea Uniunii pentru a aprecia dacă rata maximă a ajutorului prevăzută la articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 este depășită. Pe de o parte, s-ar putea considera că creditul fiscal constituie o formă de sprijin public care reduce costul global al investiției prin intermediul unei reduceri a sarcinii fiscale a întreprinderii care suportă acest cost, astfel încât ar exista riscul ca aceeași investiție să facă obiectul unei duble rambursări din resurse publice. Pe de altă parte, creditul fiscal ar putea fi considerat o măsură cu caracter general care prevede avantaje în favoarea tuturor întreprinderilor. Astfel, întrucât nu poate fi calificat drept ajutor de stat, creditul fiscal nu poate contribui la formarea unui cumul interzis de resurse publice. Dimpotrivă, acest credit ar permite să se stabilească o sinergie între diferitele forme de sprijin public pentru o investiție, care ar fi cumulate pentru a finanța diferite părți ale unui proiect sau ale unei investiții. În acest sens, creditul menționat nu ar trebui să fie inclus în limita maximă prevăzută la articolul 50 din Regulamentul nr. 1308/2013.

23 În aceste condiții, Tribunale ordinario di Ancona (Tribunalul Judiciar din Ancona) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 50 alineatul (4) din Regulamentul [nr. 1308/2013], în măsura în care prevede că «[r]atele maxime ale ajutoarelor în ceea ce privește costurile de investiții eligibile care se aplică contribuției Uniunii sunt următoarele: […] (b) 40 % în alte regiuni decât regiunile mai puțin dezvoltate», cuprinde și creditele fiscale și, așadar, la calcularea limitei de 40 %, creditele fiscale trebuie asimilate altor eventuale contribuții primite de beneficiar?”

Cu privire la întrebarea preliminară

24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că, în vederea calculării ratei maxime a ajutorului pentru investiții prevăzute de această dispoziție, trebuie să se țină seama nu numai de ajutorul Uniunii plătit unui beneficiar pentru un proiect de investiții, ci și de avantajul obținut de același beneficiar al unui credit fiscal prevăzut de o reglementare națională.

25 Cu titlu introductiv, este necesar să se arate că articolul 1 punctul 8 litera (e) din Regulamentul 2021/2117 a eliminat articolul 50 din Regulamentul nr. 1308/2013 începând de la 1 ianuarie 2023. Cu toate acestea, conform articolului 5 alineatul (7) litera (a) din Regulamentul 2021/2117, acest articol 50 se aplică în continuare în ceea ce privește cheltuielile suportate și plățile efectuate pentru operațiuni implementate în temeiul Regulamentul nr. 1308/2013 înainte de 16 octombrie 2023. În această privință, deși cererea de decizie preliminară nu precizează data exactă la care proiectul de investiții în discuție în litigiul principal a fost finalizat și nici data la care GC a notificat cererea sa de plată a soldului, nu există nicio îndoială că aceste evenimente au avut loc înainte de 16 octombrie 2023, din moment ce decizia de recuperare, cu privire la care a fost sesizată instanța de trimitere, datează din 27 ianuarie 2023. În consecință, articolul 50 din Regulamentul nr. 1308/2013 este aplicabil *ratione temporis*.

26 Acestea fiind precizate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o interpretare a unei dispoziții a dreptului Uniunii nu poate avea ca rezultat să lipsească de orice efect util textul clar și precis al acestei dispoziții. Astfel, din moment ce sensul unei dispoziții a dreptului Uniunii reiese fără ambiguitate chiar din modul de redactare a acesteia, Curtea nu se poate abate de la această interpretare (Hotărârea din 20 septembrie 2022, VD și SR, C-339/20 și C-397/20, EU:C:2022:703, punctul 71, precum și jurisprudența citată).

27 În primul rând, din articolul 50 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 reiese că ratele maxime ale ajutoarelor în ceea ce privește costurile de investiții eligibile „se aplică contribuției Uniunii” și se ridică la 40 % în alte regiuni decât regiunile mai puțin dezvoltate. Din modul de redactare a acestei dispoziții reiese în mod clar că aceasta din urmă nu se referă decât la „contribuția Uniunii”, fără a se referi la alte contribuții, precum o contribuție națională sub forma unui credit fiscal.

28 În al doilea rând, această interpretare este confirmată de contextul în care se înscrie această dispoziție.

29 *Primo*, trebuie arătat că, în cadrul titlului I din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Intervenția pe piață”, figurează un capitol II, intitulat „Scheme de ajutor”, care conține o secțiune 4, intitulată „Programe de sprijin în sectorul vitivinicol”, introdusă prin articolul 39 din acest regulament și în care figurează articolul 50 din acesta. Acest articol 39 prevede că această secțiune stabilește normele care reglementează acordarea de fonduri din partea Uniunii către statele membre, precum și utilizarea acestor fonduri de către acestea, prin intermediul unor programe naționale de sprijin întocmite pentru o perioadă de cinci ani, în vederea finanțării măsurilor de sprijin specifice destinate să susțină sectorul vitivinicol. Or, trebuie să se arate că articolul 39 menționat se limitează să circumscrie normele stabilite în această secțiune la domeniul acordării de fonduri ale Uniunii statelor membre și la cel al utilizării acestor fonduri de către acestea din urmă, fără a cuprinde norme naționale prin care se urmărește alocarea de resurse financiare sectorului vitivinicol, precum un credit fiscal.

30 *Secundo*, trebuie arătat că articolul 44 din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Norme generale aplicabile programelor de sprijin”, prevede, pe de o parte, la alineatul (2), că sprijinul din partea Uniunii se acordă numai pentru cheltuielile eligibile suportate după prezentarea proiectelor de programe de sprijin relevante și, pe de altă parte, la alineatul (3), că statele membre nu contribuie la costurile aferente măsurilor finanțate de Uniune în cadrul programelor de sprijin. Rezultă că statele membre nu sunt autorizate, în principiu, să contribuie la costul măsurilor finanțate de Uniune, astfel încât, în vederea calculării ratelor maxime ale ajutorului eligibile în sectorul vitivinicol prevăzute la articolul 50 din acest regulament, trebuie luate în considerare numai resursele mobilizate din bugetul Uniunii.

31 *Tertio* și astfel cum a arătat Comisia în observațiile sale scrise, articolul 44 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1308/2013 prevede, desigur, o normă care interzice cofinanțarea națională a programelor naționale de sprijin în sectorul vitivinicol. Totuși, această dispoziție trebuie coroborată cu articolul 212 din acest regulament, care introduce o derogare de la acest articol 44 alineatul (3), autorizând statele membre să efectueze plăți naționale, cu respectarea normelor Uniunii aplicabile în materie de ajutoare de stat, în favoarea în special a măsurilor prevăzute la articolul 50 din regulamentul menționat. Rezultă că legiuitorul Uniunii a prevăzut în mod clar că statele membre pot veni în sprijinul proiectelor care intră sub incidența măsurii „Investiții”, prevăzută la articolul 50 din Regulamentul nr. 1308/2013, în completarea măsurilor finanțate de Uniune, sub rezerva respectării normelor Uniunii aplicabile în materie de ajutoare de stat.

32 Având în vedere motivele care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că, în vederea calculării ratei maxime a ajutorului pentru investiții prevăzute de această dispoziție, trebuie să se țină seama de ajutorul Uniunii plătit unui beneficiar pentru un proiect de investiții, însă nu de avantajul obținut de același beneficiar dintr-un credit fiscal prevăzut de o reglementare națională.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

Articolul 50 alineatul (4) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului trebuie interpretat în sensul că, în vederea calculării ratei maxime a ajutorului pentru investiții prevăzute de această dispoziție, trebuie să se țină seama de ajutorul Uniunii Europene plătit unui beneficiar pentru un proiect de investiții, însă nu de avantajul obținut de același beneficiar dintr-un credit fiscal prevăzut de o reglementare națională.

Semnături